

Eesti mehed asusid üksmeelselt relvade juurde

Meie mehed hindasid asjaliku tõsidusega olukorda ja kogunesid kindlalt ning distsiplineeritult meie rahvuslike väeosade lippude alla. Kutsealustega seltsis vabatahtlikult Vabadussõja veteraane ja kooliõpilasi

Eile lõpetasid kõik Tartus tegutsenud kaitseteenistuskomisjonid ametlikult oma tööd, mis ülemaailmselt kaitseteenistuse võtmise raames algas 3. veebruaril ja kestis kuni eileni täie hoo ja pingega. Töötama jäab ainult peakomisjon, kelle ülesandeks on lahendada mitmesuguseid eriküsimusi, mis on ühenduses kaitseteenistuse võtmisel mobilisatsioonikohustuste vabastamisega tervisel põhjustel või ajapikenduse andmisega.

Eriti viimastel päevadel on kaitseteenistuskomisjonide töös seisnud väga suure pinge all, sest esimestel komisjonide päevadel ei ilmunud kõik teenistuskohustatud mehed ettenähtud aegadel vastuvõtupunktidest, mispärast komisjonide töös kuhjus viimastele vastuvõtupäevadele. Tartu kaitseteenistuse peakomisjoni esimehe, Omakaitse Tartumaa maleva ülema kolonel-leitnant H. Jaanson'i senised tähelepanekud kinnitavad, et kõigi kaitseteenistuskohustatud suhtumine oma maa piiride kaitsemise asjus on tõsine ja nende hoiak eesti mehele väärtuslik. Seniste vastuvõtu tulemustega on jäänud igati rahule, sest võib öelda, et kaitseteenistusest kõrvalehoidumisi ei esine. Küll on tulnud inimesi vabastada tervisel põhjustel ja oma ametikohas asendamata töötama. Kui palju aga on antud töökoha pärast kaitseväeteenistusse astumiseks põhjendatud pikendusi, selgub komisjonide tööd lõpetamise järel, mil kõik ajapikendused võetakse üksikasjaliselt läbi töötamiseks. Ka selgitatakse siis lõplikult need üksikud mehed, kes mingil põhjusel pole mobilisatsioonikäsku täitnud.

Tartu kaitseteenistuskomisjonide senisest tööst andis ülevaate Tartu kaitseteenistuse peakomisjoni esimees kol.-ltm. H. Jaanson, kes märkis järgmist:

Esimeste päevade tööd kaitseteenistuskomisjonides oli valitsevõitu ning mehi ilmus kohale tagasihoidlikult. Oli karta, et mobilisatsiooni läbiviimises tekib venivus. Paari päeva möödumisel muutus aga pilt üle ootuste rõõmustavaks, sest mehi hakkas ilmuma komisjonidesse sellisel hulgal, et komisjonide tööd, isearnis peakomisjonis, kuhu saadetakse kaitseteenistusest tervisel põhjustel vabastamisel kuuluvad ja ametikohas töötava asendamatuks, toimus hommikul kella 8-st kuni kesköni, ning selles hoolimata on tulnud viimastel päevadel osa mehi teine kord tagasi kutsuda. Seepärast on endamõistetav, et ametlikult ettenähtud peakomisjoni tööd tuleb paratamatult veel mõningaid päevi pikendada.

Esialgne tagasihoidlikkus oli tingitud ootamatust mobilisatsiooni välja kuulutamisest ning asjaolust, et eriti meie inimeste iseloomukohane on enne otsustavate sammude astumist olukord hästi läbi kaaluda ja vaadata, mis tema lähem naaber asja kohta arvab ja mida ta teeb. Seepärast ilmes komisjonides mitmel pool nähtus, et teatavad tuttavad ringid tulid komisjonidesse korraga.

Meeleolu on kõikjal tõsine. Mehed saavad olukorrast hästi aru, et aeg on selline, kus ei saa keegi kõrvale jääda, vaid peab välja minema oma kodu kaitseks. Isegi need, kes on saanud ajapikenduse, kaitseteenistusse asumiseks on sageli avaldanud arvamist, et nad kasutavad ajapikendust ainult niikaua, kui nad oma koduse majapidamise on suutnud korraldada, ning tahavad juba enne ajapikenduse lõppu teiste võitlevate eesti meeste kõrvale astuda.

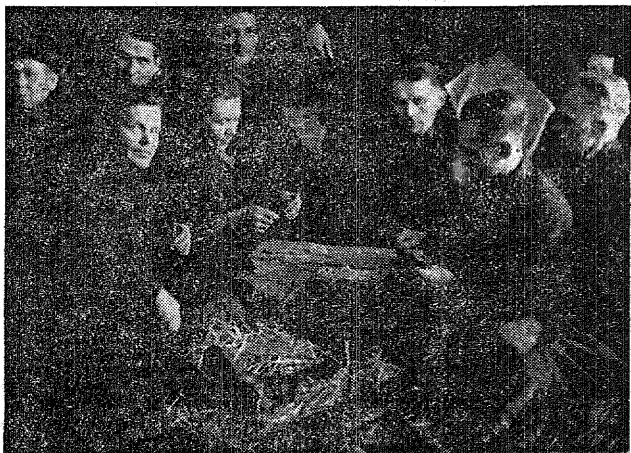
Meeleolu, mis on olnud seni vastuvõtetel kõigiti hea, tõuseb loodetavasti veelgi, kui mehed lisaks oma senisele varustusele saavad kätte relvad, sest tõsistel võitluseaegadel on eesti meestel ikka kombeks olnud seista võitlusvalmis relvaga käes. Mobiliseeritud meeste juures on kord igal pool hea. Komisjonides pole kuulnud ette korralikkumisi. Raskusi on olnud mõningal määral ainult majutamise ja transpordiga, kuid midagi pole seotõttu jäänud tegemata ning seni on kõik mobiliseeritud mehed majutatud, nagu see oli ette nähtud. Kui mõnesugused takistused on ilmenud, on tekkinud lüngad kohe kõrvaldatud.

Eriti tujutõstvalt on meeste meeleolu mõjunud teadmine, et neid ei saadeta mujale kui ainult oma kodumaa piiride julgestamisele ning et juhtideks on meie oma sõjalise ettevalmistuse saanud juhtkond allohvitseride ja ohvitseride näol. Kindlustunde on meestesse tekitanud ka Eesti SS-Brigaadi saabumine kodumaale, kes rakendab end otseselt meie maa kaitsmisele, kellega mobiliseeritavad tahavad maa julgestamist teostada käsikäes.

toimub nende varustamine ja väljaõpetamine. Vajaliku väljaõppe saamise järel, mis on peamiselt eesti sõjaväes omandatud kogemuste ja teadmiste värskendamine, saadetakse mehed oma kodumaa piiride kaitseks ettenähtud kohtadele.

Mis puutub meie meeste terviseliku seisukorda, siis esineb linnameeste hulgas kopsuhaigusi, kuna maameeste osas aga sisemisi haigusi, nagu maohaavu ja seederikkeid. Haiged kaitseteenistuskohustatud vabastatakse peakomisjonis arstitõendi esitamisel, kuid mõningatel juhtudel on tulnud neid saata arstlikule kontrollile haiglatesse.

Kui Omakaitse Tartumaa maleva ülem ja Tartu kaitseteenistuse peakomisjoni esimees kol.-ltm. H. Jaanson mobilisatsiooni tulemustega jäi igati rahule, avaldab ta nurnat nende meeste üle, kes jäävad tagalasse ja püüavad arstitunnistuste ja muude ettekäändetega vabaks saada oma kaitseteenistusest, kuigi nad neile langevaid vahiteenistuse ülesandeid suudaksid väga hästi täita. Eriti on see maksev vanemate meeste kohta, kes põhjendamatult püüavad tervisel põhjustel sellest kohustusest vabaneeda. On imelik, et mees, kes füüsiliselt tööga teenib oma igapäevast leiba, tahab end vabaks saada omakaitseteenistusest väikese seederikke või mõne muu terviseliku häire pärast. Igatahes on selge, et sellistel meestel on vähe kohusetunnet ja vastutustunnet oma maa ja rahva vastu sel ajal, kui teised on astunud sõjaväkke, et päev päeva kõrval olla meie julgeoleku eest valvel, ja mil osa meie mehi rindel võideldes on oma elu kaalule pannud.

Värsked sõjamehed „esimesi lahinguid“ lõomas — esialgu küll jaotuspunkti kaardilaua ümber

Sõjasõit vaimustab vanu ja noori

Tartu kaitseteenistuskohustuste vastuvõtupunktidest nr. 2 ja 3, mõõdusid mõlemad vastuvõtu lõpp-päevad, s. o. neljapäev ja reede, eriti pingerohkes tegevuses.

Laseme silmadel linnulennul üle libiseda nende kahe vastuvõtupunkti lõpp-päevade tegevusest. Koolilajaja avar saal on ühiseks ooteruumiks mõlemale vastuvõtupunktile. Seintele asetatud märgid ja vastavad plakatid juhivad saalist iga kaitseteenistuskohustatud mehele määratud vastuvõtupunkti komisjoni ette. Nii toimub kõikide nooremaste aastakäikudesse kuuluvate kaitseteenistuskohustuste vastuvõtt, alates 1915. aastast, vastuvõtupunkti nr. 2, kuna naabervastuvõtupunkt seevastu „pane paigale“ vanemaste aastakäikudesse kuuluvaid mehi.

Kogu avar koolimaja sarnaneb oma elava tegevuse poolest mesipuu. Kõikjal ollakse elavas vestluses eelolevast sõjateest ja sellega seoses

olevatest küsimustest. Need, kes veel pole sõjaväes teeninud, küsivad naabereestel, kelle sõjasõidud on olnud ulatuslikumad, nõu, millist väeliki eelistada, kuna teised, kes on juba varem sõjaväes teeninud, lähevad tagasi oma õpitud erialale.

Kas sõjaväes saab end täiendada oma lemmikalas — autoasjanduses, on ühe noormehe põnevamaks probleemiks. Kindlasti on see tal võimalik, sest toimub ju erialaline väljaõpe vastavatele masinatele sõjaväe motoriseeritud üksuste juures. Noormees, jõudnud komisjoni laua ette, avaldab kiitust enda määramiseks ühte motoriseeritud väeüksusse.

Pikas hanereas liiguvad tulevased sõjamehed komisjoni laua ette. Esitatakse nõutud dokumendid ja selgitatakse tervisel seisukord. Kui kõik leitakse korras olevat, registreeritakse mees vastavalt tema erialalistele oskustele.

Kuigi see aeglane rivi liigub pide-

Viimseid vestlusi ja käepigistusi saat ma tulnud kodustega enne neist lahkumist

valt tund tunni järel edasi, ei näi sellele nagu lõppu tulevatki, sest ikka ja jälle tuleb uusi mehi juurde, kes jäävad järjekorras ootama vastuvõtupunkti juhataja otsust endi kohta.

Vestluses vastuvõtupunkti juhatajaga ilmneb, et eriti nüüd, viimastel päevadel on hoogu võtnud vabatahtlikkude juurdevool. Nii on kujunenud juba täiesti tavalisteks juhtudeks, et kaitseteenistuskohustatud, kes on saanud ajapikenduse, loobub seda kasutamast ja palub ennast kui riviteenistusse kõrvale võtta. Meest otsekohe kaitseteenistusse rakendama. Samuti on sagedane nähtus, et ajapikendust saades avaldavad mehed soovi seda kasutada ainult mõningaid päevi, et korraldada kodus veel vajalikke toimetusi ja siis juba tommata selga sõdurit.

Sõjatee on praegu eesti mehe tee

Külastame kaitseteenistusse kutsutute vastuvõtmise viimasel päeval linna I vastuvõtupunkti, et kuulda, kuidas on arenenud komisjoni tööd.

Meie ees sammub vastuvõtupunkti suunas hulk reipaid etteviitlikke noormehi, kelle omavahelise vestlusest kostavad järele tulijate kõrvu üksikud kindlad laused, mis peegeldavad hästi noormeeeste seisukohti praeguse olukorra kohta. Heidame rõõmsa pilgu neile uljale eesti poistele, kes mõistavad õieti oma ülesandeid-kohustusi, kui kodumaad on ähvardamas vaenlane. „Sõjatee, see on praegu mehe tee ja Eesti tee“, ütlevad üks neist, „kust ei saa tungiva põhjusega hoiduda ükski eesti mees, kui ta tahab tõesti olla mees.“

Nagu tähendab meie vastuvõtupunkti juhataja, on komisjon töötanud heade tulemustega. Tartu linna I politseijaoskonna alla kuuluvad mehed, kelle vastuvõtupunkt on siin, on tulnud kohale korrektselt ja kõrvaldada. Kogu vastuvõtmise aja on valitsenud punktis vilgas tegevus, mida on kannud hea ja ülev meeleolu, mis kohati on noorte läbematusest

munder. Nad on teadlikud, miks kodumaa neid kutsub, ja nad tahavad ka sellele kutsule täie tõsiduse, innu ja valmisolekuga järgneda.

Samuti nagu Vabadussõjas võitlesid vabatahtlikkudena meie koolinoored, võitlevad nad sama vaenlase vastu ka käesolevas sõjas, moodustades tunduva enamiku vastuvõtupunktidest vabatahtlikkudena registreeritustest.

Meeste meeleolu on olnud kogu vastuvõtupunkti sõna tõsiselt mõttes hea. Ei taha sel otsustaval momendil noor vabatahtlik käituda teisiti, kui seda on üles näidanud juba varematest võitlustest karastunud mees.

Isamaa kutsule järgneda ja võidelda vanade lahingulippude all on saanud iga mehe lipukirjaks!

tes, kuna kartnud, et sõjaväeteenistuses olles ta käed võivad nii-öelda vormist välja minna ja ta hiljem ei saa enam arvesse tulla klaverimängijana. Sealsamas ta aga oli kohe aru saanud, kui väikesed ja lühikesed on ta mõtted, kuigi inimlikult mõistetavad, ja otsustanud kindlalt mitte milgil juhul taotleda vabastust, vaid minna isamaa piiride kaitsele nagu teisedki.

„Ära muretse, küll saad muusikariistal harjutada sõjaväeski,“ vastab otsemõelisele jutule muhedalt teine vestleja, „võtame bolsheviike käest ära Stalini „oreli“ ja anname sulle selle kasutamiseks.“

Juba eemalt tänavalt võib märgata viimase vastuvõtupäeva cleuvust linna V vastuvõtupunkti, kuhu on kogunenud Tartu ümbruskonna valdada mehed. Koos tuulset parkunud nägudega talumeeste kõrval seisavad maja ees rühmas saatma tulnud perenaised. Avara maja eesruumis võtab meid vastu tunglev inimhulk, kes kõik läbematult ootavad vastuvõtule pääsemist. Kuskilt nurgast kostab ootajate tasast laulu — kodumaa laulu. Siin seal surub kindlas jälleägemislootuses põllumehe pahklikku töökätt sirgejalajale maanaine, kelle hoiak on nii püüdnud, et kolmruurke pearõõmu valendus helgib rõõmsalt vastu üle hämaras ruumis sagivate inimpeade. Liikudes läbi tiheda ootajate rivi edasi vastuvõtupunkti registreerimisruumi poole, kuuleme, kuidas tähendab oma kõrvalseisjale laiaõigne talunik: „Kes siis veel peaks seisma oma kodumaa eest kui mitte peremees!“

Ametlike andmete kohta kuuleme vastuvõtupunkti juhatajalt, et ka siin on arenenud komisjoni tööd märkimisväärselt heade tulemustega. Eriti suureks olevat kujunenud tulijate hulk viimastel päevadel. Mobilisatsiooni alla kuuluvate kõrval on suhteliselt suuresti paistnud silma vabatahtlikud, kelle on moodustanud peamiselt tulihingelised noorukid.

Siinsest vastuvõtupunkti on läbi käinud ka mitmed seni maal elunenud reservohvitserid. Üldise meeleolu kohta kuuleme, et see on kõikide värske sõjameeste juures olnud õieti olukorda mõistev ja tõsiselt isamaaliskalt häälestatud.

Lahkudes elavalt pulbitsevast majast, püüab kõrv ooteruumis kiinni sõnad kohal improviseeritud uuest sõdurlikust lõoklaulust: „Stalin Kremli müüri tükks, süütepomm tal pähe kukkus...“

Heatujuliselt siirduvad kodumaakaitjad marsisammul neile määratud üksuse sse

Suupillihelide ja naeratava eluseltsilise saatel minnakse vastuvõtupunkti